

Presentatie onder auspiciën van
Extra European Arts, Committee
for the Promotion of the non-
western Arts, een internationaal
samenwerkingsverband waaraan
van Nederlandse zijde het
Koninklijk Instituut voor de
Tropen en het Holland Festival
deelnemen.

HOLLAND FESTIVAL

GRUPO MACUNAIMA Brazilië.

Macunaíma (Jacques Thièrot)

Amsterdam: 27, 28 mei
Theater Carré, 20.15 uur

Rotterdam: 1 juni
Schouwburg, 20.15 uur

Den Haag: 30, 31 mei
Kon. Schouwburg, 20.15 uur

De Grupo de Teatro Macunaíma werd gevormd in Sao Paulo in 1980 aan het Centro Teatral Pesquisa (Centrum voor theaterstudie), een kollektief van artiesten, schrijvers en acteurs, opgezet in 1977 door Antunes Filho om onderzoek te doen en te experimenteren met nieuwe vormen van theater in Brazilië.

Macunaíma is de dramatisering van de roman van Mario de Andrade, een onderneming waarvan aangenomen werd dat dat onmogelijk was, vanwege de brede opzet en de ingewikkeldheid van Andrades epische komedie. Toch ging Antunes Filho deze uitdaging aan. En met succes getuige het wereldwijde applaus dat deze groep met deze produktie oogstte. Tot nu toe hebben zo'n 300.000 toeschouwers het stuk gezien (meegerekend de beide opvoeringen op het Festival of Fools/Theatre des Nations 1980 op het terrein van de A.D.M. boven het IJ).

De roman van de Andrade is door middel van de unieke theatrale methodes van de groep in een vitaal en dynamisch spektakel omgezet dat met zijn duidelijk presentatie van sociale, politieke, kulturele en historische problemen een heldere uitdrukking is van dat wat er gaande is in het moderne Braziliaanse theater. Het thema van het stuk is het vaker in het Zuid Amerikaanse theater terugkerende onderwerp van de corrumperende en vervreemdende invloeden van de moderne wereld op de natuurlijke en 'onschuldige' staat van de naieve mens.

Spelers:

Angela Pralon, Arciso Andreoni, Ary Franca, Bia Lessa, Cissa Carvalho, Geisa Gama, Isabel Ortega, Jose Ferro, Ricardo Hoflin, Ligia Cortez, Luiz Henrique, Marces Oliveira, Manuel Paulino, Marlene Fortuna, Salma Buzzar, Tassia Camargo, Walter Portella, Washington Lasmar, Whalmyr Barros, Maysa Santos.

Regie: Antunes Filho
Luiz Henrique (assistent)

Technici:

Sandro Polloni, Marcelo Kahns, Naum Alves de Souza, Joel Jardim, Arciso Andreoni, Eduardo Fischer.

Componist: Murilo Alvarengo.

SYNOPSIS

1e bedrijf Uraricoera - Amazonie

- Geboorte van Macunaíma in de Tapanhumasstam van zwarte indianen. Hij heeft een oude moeder en twee broers: Maanape en Jiguê.
- Macunaíma is slim en opgewekt maar leeft een nogal lui leven. Inmiddels blijkt hij ook zeer succesvol bij de vrouwen.
- Hij verandert zich in een knappe prins om met Sofara, de vrouw van Jiguê, te 'spelen'. Als Jiguê dit ontdekt straft hij Macunaíma en neemt een andere vrouw: de knappe Iriqui.
- Er komt watersnood in de streek en er ontstaat hongersnood. Via tovenarij weet Macunaíma voedsel te verkrijgen, maar hij verbergt het voor zijn moeder.
- Zijn moeder straft hem door hem mee te nemen naar de "Cafundó do Judas" (Einde van de wereld). Hij ontmoet daar de Currupira die hij misleidt. Dan ontmoet hij Cotia, die hem op wonderbaarlijke wijze volwassen maakt.
- Hij keert terug naar huis, sterk en machtig. Jiguê geeft hem Iriqui.
- Op trektocht door Brazilië doodt hij een hinde die zojuist gejongd heeft. Maar in werkelijkheid was het zijn moeder-Tapanhumas, die door Currupira betoverd was.
- Macunaíma, zijn broers en Iriqui beginnen hun reizen door het land. Ze komen Boiuna (een tweekoppig monster) tegen, gevolgd door zijn slaaf Naipi, het jonge meisje dat in een waterval veranderd werd.
- De waterval vertelt zijn verhaal en Macunaíma zweert wraak... maar rent weg van de Boiuna.
- Macunaíma en zijn broers ontmoeten de Icamiaban amazones en hun koningin Ci, die moeder van het woud is.
- Macunaíma trouwt met Ci en wordt de heerser over het Maagden-Woud.
- Geboorte van een zoon, die wordt vermoord door de Boiuna, die de melk van de moeder vergiftigt.
- Ci vervalt in een zware depressie en besluit op te stijgen naar de hemel en een ster te worden. Ze geeft Macunaíma een talisman, de Muiraquita, een groene steen.
- Macunaíma doodt de Boiuna, maar verliest de Muiraquita. De Boiuna wordt de maan aan de hemel.
- Macunaíma leert van de Uirapuru-vogel dat de Muiraquita in handen is van Venceslau Pietro Pietra, een millionaire en verzamelaar die in São Paulo woont.
- Hij besluit naar de grote stad te gaan, maar voor hij vertrekt laat hij zijn geweten achter op het eiland Marapatá.

2e bedrijf Amazonie, São Paulo, Rio de Janeiro

- Onze held neemt afscheid van het oerwoud en vaart met zijn broers de rivier af naar São Paulo.
- Hij wordt opgemerkt door de zonnegodin Vei, wiens dochters graag met Macunaíma zouden willen trouwen. Vei vindt het daarvoor nog te vroeg.
- De drie broers besluiten een bad te nemen in een met water gevulde grot. Het water is heilig en de zwarte Macunaíma wordt blank. Het vuil van hem heeft het water echter verontreinigd en als Jiguê na hem baadt wordt hij rood. Voor de derde is al

helemaal geen water meer over en hij blijft zwart, op zijn handpalmen en voetzolen na.

- Ze komen in Sao Paulo aan en hebben hun eerste avontuur met vrouwen. Ze ontdekken dat de cacaobonen, die in het oerwoud als geld dienen, in de stad geen waarde hebben en wisselen ze in voor geld op de beurs.
- Ze installeren zich in het pension van Dona Rosa. Macunaíma belt op naar Venceslau Pietro Pietra, die in werkelijkheid een reus en menseneter blijkt te zijn. Ze maken een afspraak.
- De reus en zijn vrouw Ceiuci zetten een val voor Macunaíma en vermoorden hem.
- Maanape, die kan toveren, redt hem. Macunaíma wordt wakker en vervloekt de reus.
- Verkleed als een Franse luxe hoer, keert Macunaíma terug naar het paleis van de reus, maar slaagt er niet in de steen terug te stelen.
- Hij reist naar Rio de Janeiro en met de hulp van een Macumbarite slaagt hij erin Venceslau te straffen. Hij ontmoet Volomā, de boom die alle vruchten draagt. Omdat hij haar ergert straft ze hem door hem naar het eiland in de Guanabara Baai te slingeren.
- Vei, de zonnegodin, verschijnt met haar drie dochters. Ze wassen en vertroetelen Macunaíma, die zich met hen verlooft met de belofte niet meer met andere meisjes te scharrelen. Zo gauw ze hem alleen laten wordt hij door een Portugees meisje verleid en ontvoerd. Ontdekt door Vei, neemt zij hem weer haar gave af van de eeuwige jeugd. Hij keert terug naar Sao Paulo.

3e bedrijf Sao Paulo

- Tussen het 2e en 3e bedrijf wordt een brief voorgelezen in een zeer barokke stijl, waarin Macunaíma zijn volk, de Icamiabas, eraan herinnert dat hij de keizer is van het Maagden-Woud en waarin hij hen vraagt nog enige zakken cacaobonen te sturen, zodat hij die kan verhandelen op de beurs om aan geld te komen.
- Macunaíma maakt een wandeling in de stad op Bloemen Dag en hoort een mulat een speech houden over het Zuider Kruis. Macunaíma houdt een speech waarin hij precies het tegenovergestelde beweert. Hij verhaalt de legende van de vader van de Mutums, de indiaanse legende over het Zuider Kruis.
- Macunaíma gaat in het Bosque da Saude (park in Sao Paulo) jagen, maar komt slechts met 2 ratten thuis.
- Terwijl hij Venceslau bewaakt ontmoet hij Motregen. Ze wedden wie de reus het beste aan het schrikken kan maken. Macunaíma verliest en speelt met de dochters van Venceslau.
- De dochters zijn in werkelijkheid een val, waarmee de oude Ceiuci probeert de held te vangen. De in de val gelopen Macunaíma wordt aan de zorg overgelaten van Ceiuci's oudste dochter, Amarelinha, die hem helpt ontsnappen. Ze wordt gestraft en wordt een komeet. Macunaíma vraagt aan de politie om Ceiuci te arresteren.
- Macunaíma ontdekt dat Ceiuci naar Europa is gedeporteerd en hij besluit haar te volgen maar heeft geen geld.
- Hij gaat gokken in het Nummerspel. Ondertussen ziet hij hoe de grote Chupinzao-vogel de kleine Tico tico uitbuit. Op zijn

- manier neemt Macunaíma een rechtvaardig besluit. Hij doodt de Tico tico en verandert de Chupinzao in de Pai do Vira.
- Hij ontmoet de Aap, die hem verleidt zijn eigen ballen fijn te stampen en op te eten. Hij sterft voor de tweede keer. Hij wordt echter weer door Maanape uit de dood opgewekt.
 - Macunaíma wint het Nummerspel, maar hij gaat niet naar Europa omdat hij ziek is. Hij heeft hallucinaties en ziet boten en schepen varen in de fontein voor het Carlos Gomes monument in het centrum van de stad.
 - Venceslau, de reus, en zijn vrouw Ceiuci komen terug uit Europa. Geholpen door de butler doodt hij de reus en wekt Muiraquita weer tot leven.

4e bedrijf Sao Paulo - Uraricoera

- Macunaíma en zijn broers verlaten Sao Paulo en gaan terug naar Uraricoera.
- Ze varen naar het noorden en verwonderen zich over de veranderingen in het woud. Ze treffen er twee monsters aan, Pondê en Oibê.
- De reuzeworm Oibê heeft een prinses veranderd in een boom. Macunaíma breekt de betovering en de prinses sluit zich bij het gezelschap aan.
- Als ze aankomen in Uraricoera treffen ze daar de kolonisator Joao Ramalho (16e eeuw) aan, die met zijn familie de omgeving verlaat.
- Er heerst hongersnood en ellende. Terwijl Maanape en Jiguê naar voedsel zoeken, gaat Macunaíma naar het eiland Marapatá terug om er zijn geweten terug te halen. Omdat hij het niet kan vinden neemt hij een Spaans-Amerikaans geweten en dat bevalt hem best.
- De prinses bedriegt Macunaíma met Jiguê, en Macunaíma besmet hem met lepra. De prinses overtuigt de melaatse schaduw van de dode Jiguê om Macunaíma te besmetten. Maar de held geneest door zeven anderen te besmetten. De schaduw van de dode Jiguê achtervolgt hem en Macunaíma vlucht. Maar tijdens een feest "Bumba-meu-boi" verwisselt Jiguê de held met de os. De gieren nodigen Jiguê uit om het feest in de hemel te komen voortzetten en hij volgt hen.
- Alleen en wanhopig vertelt Macunaíma zijn verhaal aan een papagaai, die het later aan iedereen zal vertellen.
- Geveld door de verzengende hitte van Vei, de zonnengodin, wordt hij gedwongen een bad te nemen in het meer van Uiara. Daarheen stuurt Vei de sirene Uiara, die hem de Muiraquita talisman ontsteelt. Uit wraak doodt Macunaíma al de vissen in het meer en de vogels eromheen.
- Nu hij van alles genoeg heeft en het leven hem zwaar te moede wordt, besluit hij dat hij nu ook in de hemel opgenomen wil worden. Dat lukt met hulp van vader Mutum (Zuider Kruis) en Macunaíma verandert zichzelf in het sterrebeeld Grote Beer.